

Şehrin Mafizası

Yenigün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

CİLT: 2 • SAYI: 2

HAZIRLAYANLAR: SADIK GÖKCE - ANUŞ GÖKCE

17 ARALIK 2019 SALI

**KONYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**

KONYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ'NİN
KATKILARIYLA

• **‘VEFA’ ÜZERİNE**
SADIK GÖKCE

• **AKŞEHİRLİ KEMÂL AHMED DEDE VE
“TERCÜME-İ MENÂKİB-I MEVLÂNÂ”
ADLI ESERİNİN YENİ BİR NÜSHASI**
PROF. DR AHMET SEVGİ

• **İZ**
HÜZEYME YEŞİM KOÇAK

• **SERDENGEÇTİ**
FATMA TUTAK

• **“SEN” GELDİN**
SAHURA YAĞMUR ARICAN

• **HZ.MEVLANA'NIN YAKIN DOSTU VE
DÜNÜRÜ: SELAHADDİN ZERKUBİ**
ANUŞ GÖKCE

• **FÎHİ MA FÎH**
BÜŞRA YEŞİLBAĞ

VEFA' ÜZERİNE

Bugün Hazreti Mevlana'nın 746. Vuslat yıldönümünü kutluyoruz. Bu yılın teması "VEFA" üzerine...

Vefa unutulmaya yüz tutmuş bir hasletimizdi. Yıllarca Vefa kelimesi bize İstanbul'da bir semtin adı olarak anlatıldı. İçi bir türlü doldurulamadı. Halbuki İstanbul'a ismini veren Vefa Hazretleri de bir Konyalı idi. Bizler bunu bile bilmeden, öğrenmeden yaşadık bugüne kadar.

Ancak Türk Milletinin en büyük hasletlerinden birisi olan VEFA birileri tarafından bizlere unutturulmaya çalışılsa da hafızamızın bir köşesinde hep var oldu. Hatta "Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var" sözünü kullanmaya devam etmemize rağmen bunun taşıdığı anlam üzerinde fazla kafa yormadık. Yapılması gereken üzeri külle kapanan bu vasfın bir şekilde ortaya çıkarılması idi. Günümüzden yaklaşık yedi yüz yıl önce yaşamış olan Hazreti Mevlana yine kendisini anmak isteyen torunlarına VEFA duygusunu hatırlattı.

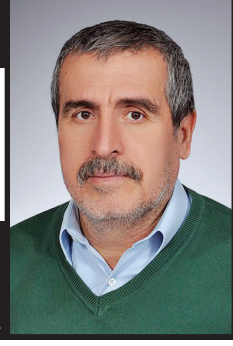
Zaten büyük insanların ortak özelliği çağlar ötesinden seslerini insanlara ulaştırmasıdır. Hazreti Mevlana da yaşadığı çağda insanlara mesajlar vermiş, bu mesajları harflere dökülmüş bu harfler cümleler oluşturmuş, cümleler hikaye veya öğütler haline gelmiş, hepsi bir araya gelerek kitaplar oluşturmuşlar.

Bugün biz Mevlana'nın yüz yıllar öncesinden verdiği mesajlarına bu kitaplar sayesinde veya bu kitaplar hakkında yapılan serhler yoluyla ulaşıyoruz.

Ancak verilen mesajlarının insanın kalbinde yer bulabilmesi için samimiyete ihtiyaç var. İçinde samimiyet barındırmayan hiçbir söz, davranış veya yazı hedefine ulaşamaz.

Bu yıl Mevlana Anma Törenleri için VEFA temasını seçenler bu konuda ne kadar samimiler? Bu işleri yaparken egolarını ne kadar bir kenara koyup halk ile bütünleşebildiler? Kendileri VEFA konusunda ne kadar samimiler? Şöyle başlarını ellerinin arasına alıp yalnızca beş dakika bu sorunun cevabını düşünsünler.

Bize gelince... Daha önce otuz üç sayı

**SADIK
GÖKÇE**

sadikgokce@hotmail.com

çıkardığımız Şehrin Hafızası ilavemizde her yıl Aralık ayında Mevlana Özel Sayısı çıkardık. Bu sayılarda yalnızca bayan yazarlarımıza yer verdik. Bu yıl da Şehrin Hafızası İlavesini çıkarmaya başladık. İlk sayımız 6 Aralık'ta sizlerle buluştu. Arada çok kısa bir zaman bulunmasına rağmen bu şehrin en önemli hafızalarından birisi olan Hazreti Pir için bu özel sayıyı sizler için hazırladık.

Bu sayıda bizlere yazılar ile katkıda bulunan Prof. Dr. Ahmet Sevgi Hocama, Konya'nın güçlü kalemi Hüzeyme Yeşim Koçak Hanımefendiye, değerli yazarlarımız Fatma Tutak, Sahura Yağmur Arıcan ve Büşra Yeşilbağ Hanımefendilere katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Tabii ki her daim yanımda olan, fikirleri ve yazıları ile bana güç veren eşim Anuş Gökçe Hanıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Elinizde tuttuğunuz bu ilave tamamen VEFA duygusu içerisinde olan samimi insanlar tarafından hazırlanmış, hiçbir çıkar duygusu güdülmeyen sırf Allah Rızası için yapılmıştır.

Her zaman kullandığım ve inandığım bir sözü yine sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyacağım.

"NİYET HAYIR, AKİBET HAYIR"

AKŞEHİRLİ KEMÂL AHMED DEDE VE “TERCÜME-İ MENÂKIB-I MEVLÂNÂ” ADLI ESERİNİN YENİ BİR NÜSHASI

**PROF. DR
AHMET
SEVGİ**

Kemâl Ahmed Dede, Akşehirlidir. 933/1526-1527 tarihinde doğmuştur. Şeyh İzzeddin Dede'nin oğludur. Akşehir'de tahsil gören K. Ahmed Dede, 28 yaşında “ders-i âm” (Medreselerde/camilerde talebelere toplu olarak ders veren müderris) olur. Ancak kısa süre sonra müderrislikten ayrılarak Konya'ya gelir ve Konya Mevlevî Dergâhı Postnişini Hüsrev Çelebi'ye (ö. 969/1561) intisap eder. Hüsrev Çelebi'nin ölümü üzerine yerine geçen oğlu Ferruh Çelebi'nin (ö. 1009/1600) hizmetine girer. Kemâl Ahmed Dede bilahare İstanbul'a gider. 1598 yılında açılan Yenikapı Mevlevîhane'sinin postnişini olur. Ve 18 sene şeyhlik yaptıktan sonra 1024/1615'te vefat eder.

Kemâl Ahmed Dede'ye başka eserler isnat edilmişse de bugün elimizde bulunan tek eseri “Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ”dır.

Bilindiği üzere Hz. Mevlânâ'nın vefatından sonra Sultan Veled (ö. 1312) Mevlevî tarikatını kurup teşkilatlandırmış, oğlu Ulu Arif Çelebi de (ö. 1320) Mevlevîliğin genişleyip yaygınlaşmasını sağlamıştı. Ulu Arif Çelebi'nin Mevlevîliğe hizmetlerinden biri de şüphesiz Eflâkî Ahmed Dede'ye (ö. 1360) “Menâkıbu'l-ârifîn” adlı eseri yazdığını olmalıdır.

Mevlânâ ve etrafında bulunan zevatın menâkıbelerinin anlatıldığı Farsça “Menâkıbu'l-ârifîn” Türkçe'ye birçok kere tercüme edilmiştir. Çoğunluğu mensur olan bu tercümelere

Lokmânî Dede (ö. 1519) ve Kemâl Ahmed Dede'nin (ö. 1601) çevirileri manzumdur.

Kemâl Ahmed Dede'nin “Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ” adlı mesnevîsinin bugüne kadar tek nüshası biliniyordu. Bu tek nüsha üzerinde Betül Sinan Nizam tarafından bir Doktora çalışması da yapılmıştı. Biz katalog taramalarımız esnasında bu eserin bir nüshasına daha rastladık.

Sondan tahminen 3-4 varak eksik olan eser, dikdörtgen formlu alınlık içinde “DER-MENÂKIB-I SULTÂN-I ULEMÂ” başlığı altında şu beyitlerle başlar:

Râvîler eyle rivâyet itdiler
Hâkiler eyle hikâyet itdiler
Kim Horasan mülkine şâh ol zamân
Kim Hurem-şâhîdî pür-emn ü emân
Ammusîdî ol şehîun Hârezm-şâh
Rezm-hû şehdi iderdi bezm-i şâh
Vandı bir duhter-i nîk-ahteri
K'ahter-i gerdûn öger ol duhteri
Görsedi ayı sanurdı âfitâb
Urmazdı aydan ayruk lâf-i tâb
İrdi on dördine çünkim ol kamer
Ay u gün oldı ana tâc u kemer

**'Tiryaki Sözleri'nin
GÖLGESİNDE**

**Ahmet
Sevgi**

رواج بولان چوغالیر: یالان، طوغرو، ایبیک، فنالق الی آخره...

Revâc bulan çoğalır: Yalan, doğru, iyilik, fenalık ilâ-âhirih...

(Cenap Şahabeddin)

ARZ-TALEP

İyilik de kötülük de talebe göre çoğalır,
Hangisi daha geçerli ise toplum onu alır.

(Ahmet SEVGİ)

Ol lebi câm irdi çün on dördine
Sâfi mey reşk ider oldı dördine
Tan mı ol Cimşide Hurşid olsa tâc
Mâhdan şâh-ı ruhi alur harâc (v. 1^b)

Ve;

EBYÂT-I FÂRİSÎ

آن موالید از تجلی زاده اند
لاجرم مستور پردهٔ ساده اند
آن موالید از ره این چارنیست
لاجرم منظور این ابصارنیست
اولیایی فی قبایی آمنون
جزکه یزدان شان نداند آزمون

TERCÜME-İ EBYÂT

Mevlidi cümle tecellî-zâdedür
Lâ-cerem mestûr-ı perde-i sâdedür
Olmadı mevlidleri bu çârdan
K'olalar manzûr bu ebsârdan
Kubbeler içre nihândur cânları
Gayr-ı Hak bilmez kimesne anları (v. 184^b)
beyitleri ile sona ermektedir.

Bu haliyle söz konusu tercüme Süleymaniye nüshasına göre sondan 81 beyit -varakların kopmuş olması sebebiyle- eksik görünüyor.

"Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ'nın, kısaca tanıtmaya çalıştığımız Mısır nüshası ile Süleymaniye nüshası karşılaştırıldığında çok fazla bir farklılık arz etmediği görülüyor. Ancak adı geçen eserin Mısır nüshasının kenarlarında (25b-30a/87b-91b) Bahaeddin Veled, Mevlânâ, Şems-i Tebrîzî gibi "Menâkıbu'l-ârifin"de geçen birkaç bölümün muhtasar tercümesi yer almaktadır ki **kanaatimizce bu manzum tercüme "Menâkıbu'l-ârifin" in yeni manzum bir tercümesini haber vermesi bakımından önemlidir.**

Eser şu beyitlerle başlar:

HAZRET-İ SULTÂN

Hazret-i Sultân Veled virür haber
Ol vücûdı mazhar-ı sır-ı kader
Hazret-i Mollâ didi bana Veled
Biş yaşumda-y-ken bile nûr-ı ahad
Emr-i **mütû** birle öldümiş-idüm
Nefsümi hem Rabbi bildümiş-idüm
Tıfl iken bu nefsi-kâfir iy püser
Olmış-ıdı müslim iy cân-ı peder
Nitekim buyurdı kutb-ı enbiyâ
Ahmed ü Hâmid Muhammed Mustafâ
Eslem-i şeytânı hoş takdır idüp
Bu sırı ashâbına tefsîr idüp
Mazhar-ı nûr-ı Muhammed Mevlevî

Maden-i esrâr-ı Ahmed Mevlevî
Zâhir ü bâtında merd-i tâmdur
Dest-gûr-i cümle-i hâs u âmdur
Hayr-ı ümmet içre nîk-encâmdur
Ahmed-ile hem-ser ü hem-nâmdur
Zi-velâyet Hak atâ itmiş ana
Zi-kerâmet Hak ana kılmış atâ (v. 25b)
Ve;

Hazret-i Mollâ şehensâh-ı kulûb
Ol semâ içinde didi şîr-i hûb
Râvî eydür Bedr-i dîn kırk gün tamâm
Göft kenm nağhan nam گل و گلستان
Âmede ân گلزارکوفت مرا بردهان
Göft ke سلطان منم جان گلستان منم
حضرت چون من شهی و آنکه یاد فلانم

Hasta vü rencûr oldı ber-devâm
Yetdi kırk gün itdi âh u zâr ol
Eyledi cümüne istigfâr ol
Tâyib olup buldı sıhhat bedr-i dîn
Oldı merhûm buldı rahmet bedr-i dîn

غیرتئی اولیا بود بی حسد
بحذر باش تا نکردی دد

Ana Mevlânâ inâyet eyledi

Bendeye sultân himâyet eyledi

Zi-velâyet-i Hak ana itdi atâ

Zi-kerâmet-i Hak ana kıldı atâ (v. 91b)

beyitleri ile sona ermektedir.

500 küsur beyit tutarındaki bu manzum "Menâkıp" tercümesi, 30^ada yer alan şu "not"-tan (**Konevî Yahyâ Çelebi oğlu Mehmed Çelebi yazdığı Menâkıbdan yazılıpdu çevresinde yazılan**) anlaşılacağı üzere, Konyalı Yahya Çelebi'nin oğlu Mehmet Çelebi'nin yazdığı bir "Menâkıp"tan alınmıştır. Yaptığımız araştırmalarda "menâkıp" tercümesi sahibi böyle bir isme rastlayamadık. Çalışmalarımız devam etmektedir. İnşallah meseleyi vuzuha kavuşturacak bilgilere ulaşırız...

DİPNOT

1-Daha fazla bilgi için bkz.

a- Betül Sinan Nizam, Kemâl Ahmed Dede'nin Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ adlı Mesnevisi, Yayınlanmamış Doktora tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İst. 2010, s. 26-44.

b- Şerife Akpınar, "Kemâl Ahmed Dede ve Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ'sı", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 16, s. 36-37.

2 Bkz. Ahmet Eflâkî, Manâkıb Al-ârifin (Metin), C. I-II, Yayınlayan: Tahsin Yazıcı, TTK. (I. Cilt: Ankara 1976- II. Cilt: Ankara 1980)

3 Lokmanî Dede, Menâkıb-ı Mevlânâ, (Hazırlayan: Prof. Dr. Halil Ersoylu), TDK yayınları, Ankara 2001.

4 Bkz. Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi kitaplığı, ilave kısım No: 82.

5 Bkz. Betül Sinan Nizam, a.g.e.

6 Bkz. Mısır Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, C. 4, Kahire 1992, s. 27.

İZ

Genişleyip derinleşen, hummalı, sermedi bir lezzet hissetti. Her şey ona atıf, ondan bir izdi.

Aşk hem tüm dengelerini oynatan, hem de yerini kararını bulduran bir kuvvetti ve bu dalgalanmaya, teşevvüşe şiddetle ihtiyaç göstermekteydi.

Ufka doğru yürüyordu. Sonra neden se durdu. Bir an cesaretlendi. Yakına gitse miydi? Bakamadı. Ya O değilse? Vehimse?

Mesafesini bozmayarak yer değiştirdi. Bu defa profilden seyrediyordu. Her noktasında ayrı bir özen çekicilik. Fakat renkleri ve yüzünü gönlünce seçemiyordu. Çizgiler birbirinin içine, hayır kendi içine işliyordu.

Hayal değildi. Kalabalık içinde dalgalanır gibi görünen vücudu, bir erkeğe göre oldukça zarif hareketleri. Hep bir ateş, kalışma isteği veren cismi, gözleri...

İçinde fıskırmaya hazır bir od yekünü. En küçük bir harekette, uyarıcıda, akıl almaz bir çağrışım veya... Uyanıverecek ve sonra çıkacak, yakacak, çarpacak; dönüp dolaşıp, kafayı bulup gene onda toplanacak serseri bir güç...

Bazen başka insanlar devreye giriyordu. Tümünü öfkeli bakışlarıyla bir köşeye atıyor, kalabalıkları yarmak istiyor, sonra çakılıp kalıyordu. Ruhun çılgın akma arzusuyla, ayakların yerde sabitlenişi, atılış ve mihlanmış duygusu hatırı sayılır bir ıstıraba dönüştürüyordu.

Bir adım belki. Yok, yapamazdı. Yokluğuna dayanamazdı. Gayrı isimlere tahammül edemezdi.

Vücudu devasa bir hançere gibi, boşuk boşuk bağırıyordu. Ancak kimse işitmiyordu.

Eteğine yapışsa. "Aradığım sensin" dese. Elini öpüp koklasa... Yakına gelse miydi? Bakamadı. Ya O değilse? Vehimse...

O değildir. Kim bilir kimdir. Gitse, bilir. Ama dikilmiştir. Netice.. müşkül iştir. İşkillidir. Sevda zor iştir. Sınanmaya kim gelir? Kesilmiştir. Bitiktir, yitiktir.

...

"Birkaç gün beni huzurundan kovmuşsa da,/ Benim gözüm Onun güzel ve mübarek cemalinde kalmıştır./ Öyle latif bir yüzden, böyle bir kahır şaşılacak şeydir./

HÜZEYME
YEŞİM
KOÇAK

(...)Benim secde etmeyişim, farz edelim ki hasettendir./ O haset inkârdan değil, aşktan ileri gelmiştir./(..)O mukadder oyunu ben oynadım./ Onu yapmakla da kendimi belaya uğrattım./ Uğradığım belâda da onun lezzetlerini tatmaktayım./ Oyunda O'nun mağlubu, O'nun mağlubu, O'nun mağlubuyum.." diye Melun'u konuşturmuştu muhtemelen eserinde.

İnanılmaz şeydi. Kendinin gibi baskılanmış, düpdüzgün(!) kişilerin havsahasının almadığı, dillere destan sevdasıyla; şeytanı bile Hakk âşığı şeklinde tasavvur etmişti.

Kutlu bir esintiyle hafifledi. Haline cürümüne bakmaz, neredeyse sevecekti ol lâini...

Okudukça, eserleriyle haşır neşir oldukça, bir sevgi kesafetiyle değiştiğini; düşmanlıkların, gazap, haset, hırs gibi bencil duyguların azaldığını görüyordu.

Başının altında bir serinlik hissetti; yastık ıslak gibiydi. Gözlerini ovuşturdu. Bir daha, bir daha baktı. Hayır, orada kimsecikler yoktu. Rüya Devrindeydi.

Düşünde; azizin "İnci Celaleddin" olduğu işaret ediliyordu. Belki de değildi. O kimdi ki, güzide bir Allah sevgilisini görme şerefine erişecekti.

Fakat olumsuzluk içeren düşüncesi, fevkalâde rahatsız ediciydi. Hayır, bilinçaltından kaynaklanmıyordu. Oyun değildi. Kendi var edemezdi.

Bu her zerresinde akıp, coşup giden, yeri göğü oynatan kafadan kontak, mavera yadigarı şahane sevinci, eşyaya değip geçen ve onlardan da yükselip, sırı bir öze birleşen bitimsiz dipsiz enerjisi.

Bütün ruhunu dikelten cazibe; kendi el yapımı, katkısı olamazdı. Zannınca Bay İblis'in de parmağı yoktu.

Şeytan da kimdi yahu! Şimdi, süratle atına atlamış, kılıcıyla şer ordularını hızla

yarıyor, ifrit kellerine pala çalıyor, kesiyor biçiyordu. Zamandan mekândan atlıyor, zıplıyor; akla ziyan yerlerde çiçek desteliyordu.

Bir türlü uzaklaştıramadığı bir ses, kanaatini perçinliyor, durmaksızın aynı düşünceyi yineliyor; tek cihete, zamanları ağuşuna alan bir mânâ yuvasına dikkati çekiyordu.

Tuhaf şarkılar, ilâhiler, tamamlanmamış âyetler, yanık kaynaşık sevgi sözcükleri sarmaş dolaş birbirine geçiyordu.

Bir sarmaşık boy atıyor, semazen olmuş bir Kâinat başını döndürüyordu. Çevre de dönüyor, tutuşuyor gibi geliyordu... Belki en ziyade gönlü mevcudiyetini duyuruyor, açılıp saçılıyordu.

O an, onuncu katın penceresinden atlasa ölmezdi biliyordu. Deniz üstünde yürüyebilir; semaya merdivenle çıkabilir; uzun upuzun kollarıyla evrene, bir teklifsizlik senli benlikle bütün yücelere, emsalsiz zirvelere t(aşkın) meczup.. fittürufizzuk sarlabilirdi.

Seviyorum. Seviyorum. Allah'ı(m) seviyorum... Ve O' da beni seviyor.

Yani o kadar emindi ki, yemin bile edebilirdi. Vallahi de billahi! İnanmazlarsa sıkıysa, Hazrete gitsinler, sual etsinlerdi.

Bütün duygu gelgitlerine, gölgelere, hatta cünun haline rağmen, yine de düşünebiliyordu.

Velev ki yanılmıştı. Keşke biricik hatası olsaydı. Belki günün birinde görürdü. Sesini

işitmiyor muydu sanki. Bu köklenmiş duygu cümbüşü ve fikir, bariz alâmetler; O'nun varlığından, cazibesinden, davetinden başka neydi. "Sendin biliyorum" dedi.

Böyle düşününce onu arza çeken dayanılmaz tüm ağırlıklar eksiliyor, serinliyordu.

Düşü hatırladıkça, bir mutluluk duygusuyla gönendiğini, yenilendiğini görüyordu. Rüyanın gerisini kendinden dahi saklayacaktı. Nazar değer, bir daha göremem korkusuyla kimseyle paylaşmayacaktı.

Sır, aradaki yakınlığı, ülfeti artırıyordu.

Dayanamadı, yerinde duramadı. İçi dışına taşı. Ölçüleri aşan hasret dolu kalbi, muhabbetle iyice büyüdü. Hudutları tayin edemiyordu. Bir lahza, dünyaya, varlıklara burun kıvrırdı. "Meğer siz ne küçükmüşsünüz!" dedi.

Türbeye nasıl vardığını bilemedi. Bugün kalabalık değildi. Sanki özel bir tarife uygulanmış gibiydi. İşte, nihayet evindeydi.

Kubbe-i Hadra'nın altında; yüreğinde sıcak bir karşıla(ş)ma, ateşli bir bul(uş)ma, dahası kullandığına dair çarpıcı hisler uyanı. Mesut yüreği, bulut kümelerinin üstüne uzanmış, huzurla hülyalara dalmıştı.

Çocuklaşmış, şımarık, Hz. Pir'in kulağına fısıldadı: "Teşekkür ederim Tatlım!"

Sanki cevap geldi. Damağında garip bir helva tadı belirdi. Yutkundü. Pek de severdi.

ACZİMİN GİRYESİ

Ahmet
Sevgi

ANLAMADAN ANLATMAK

Bugün herkes Mevlânâ'yı anlatma peşinde,
Çok mâhiriz anlamadan anlatma işinde.

SERDENGEÇTİ

Geçtiğimiz cuma günü mutadım olduğu üzere Mevlâna Meydanına gittim. Boşluk bulduğum her cuma gitmeye gayret ederim. Oradaki atmosfer kutlu günlerin neşesine neşe katar. Gönlüme dolan ulvi duygularla ruhum adeta gönenir, yükselir; bu haleti ruhiye, ferdası günlerde de etkisini sürdürür ve beni manevi bir huzura sevk eder.

Yine aynı beklentiler içinde yeni yapılan yürüyüş yollarında adımlarımı yavaşlatarak etrafı seyrede ede önce Yeşil Türbeyi, Selimiye Camii ve tüm külliyeyle rahatlıkla görebileceğim bir kenar arandım. Banklar çiseleyen yağmurdan yer yer nemlenmişti hem öyle olmasa bile taşlandı ve malum kış mevsimi soğuktu. Bu yüzden oturmadım, ayakta kimi durarak kimi ağır ağır gezinerek türbenin etrafını tavaf ettim. Aslına bakarsanız karşılarda beni cezbeden bir iki otantik; şimdiki tabiriyle salaş çay, kahve evi vardı. Fakat bu şehirde kadın olmak kendi başına kaldırımdaki alçak taburelerden birine oturup kendi kendine çay, kahve ısmarlamak cesaretini elimden aldığı için bir an aklımdan geçen çay fikrini kışkıkladım.

Oralı da olsanız, içine de doğsanız bazı yerlerin sizde bıraktığı his hep taze kalıyor. "Her dem yeniden doğarız bizden kim usanası" sözü gereğince eski tabir edilen eser, yapı, insan her ne olursa olsun yeniliğin ipini bırakmadan bu günlere gelmiştir. En azından ona bakan göz eski göz değildir. Duyuşu, bakışı, anlamlandırışı, kavrayışı başka bambaşkadır.

Bu düşüncelerle karşı kaldırma geçip hediyelik eşya dükkânlarının kapı önlerinde sergilenen öte beriye göz gezdirdim. Rengârenk hediyelik ürünler beni tekrar çocukluğumun o buğulu zamanlarına götürdü. Böyle anlardadır ki insan kendini köklü, kadim, bir yere bağlı, sahipli ve güvende hisseder. Semazen figürlü tahta kaşıklar, magnetler, anahtarlıklar, muhtelif boylarda minyatür kavuklar, irili ufaklı tespihler, envai çeşit büyüklü küçüklü saatler ve pek tabii kar gibi peynir şekeri, rengârenk cam şekerler, akideler... Yanından geçtiğiniz taze

FATMA
TUTAK

kavrulmuş kahve, ay çekirdeği ve leblebi kokularıyla önce burnunuzun fark edeceği çerezçiler...

Hayâl âlemi içinde yolculuk yaptığım kaldırım beni doğruca baba yadigârı Yusuf Amca'nın antikacı dükkânına getirdi. Yusuf Amca kapının önüne attığı kısa bacaklı, hasır taburesine oturmuş gazetesini okuyordu. Hemen yanında duran cam sehpa dayıladı tavsankanı çayı tekrar eline alıp yudumlamak üzereyken gözleri bana ilişti. "O hoşgeldin hanım kızım hangi rüzgâr attı seni böyle?"

"Cuma yeli"

"Pek güzel, çay içeriz değil mi benimki de soğuduysa zaten"

Az önceki çay muhabbetinden sonra bu teklife hayır diyecek değildim. Sohbet esnasında dergiye yazmam gereken Mevlâna konulu yazıdan bahisle günlerdir kafamı meşgul ettiğinden, dişe dokunur bir yazı yazmak için uğraş verdiğimden ve tekrara düşmeden özgün bir yazı oluşturmakla ilgili kaygılarımdan söz ettim. Elini çenesine götürüp kırları çoğalmış kirli sakalını sıvazladı ve "Ol hazret üzerine çok yazıldı, çizildi kızım; okuyana bilene... Sen bizim Hüseyin'i yaz. Hüseyin Serden'î" dedi.

Anlattığına göre Hüseyin Serden belediye temizlik departmanında çalışan kendi halinde bir adamcağızdı. Yaşını başını almış olmasına rağmen hâlâ ayakta ve köşesine çekilip emekliliğin tadını çıkarmasını söyleyenlere inat işinin başındaydı. Hazretin manevi huzurunda olmaktan son derece memnun, yüreciği müsterih; günlerini Yeşil Türbenin etrafını temizleyerek geçiren garibanın biriydi.

Başlarda koskoca hazretin yerine basit bir temizlik işçisini yazmamı önermesine bir anlam veremedim. Fakat anlattıkça öykü beni daha da içine çekti...

Sultanül Ulema Bahaeddin Veled, dost-

ları ve akrabaları ile Belh'ten ayrıldıklarında onları uzaktan izleyen bir atlı vardı. Yola çıktıkları andan itibaren peşlerini bırakmayan bu meçhul yabancıyı küçük Celâleddin farkedip babasına haber verdi. Bahaeddin Veled, oğlunun bu uyanık ve akli başında davranışından son derece memnun oldu. "Korkma evlat biz dahi o erden haberdarız" diyerek onu rahatlattı.

Kervan önce hac farızasını yerine getirmek üzere Kûfe yolundan Kabe'ye oradan da Şam üzerinden Anadolu'ya hareket etti. Bütün yol boyunca küçük Celâleddin gözünü bir an olsun atlı yabancının üstünden ayırmadı. Yabancı daima mesafeyi koruyor, kervan konakladığında etrafı kolaçan ediyor hareket halindeyken bazı öne geçiyor bazen de arkada kalarak olası tehlikelere karşı kervandakileri korumaya çalışıyordu. Küçük Celâleddin onu bir kez bile uyurken görmemişti. Çelikten sınırları ve daima açık gözleriyle her türlü tehlikeye karşı hazırlıklıydı.

Zaman geçti Hazret Konya'ya yerleşti. Atlı er için hayvanların kaldığı yere bitişik küçük bir oda gösterdiler. Yabancı orada atlarla ilgilendi. Boş zamanlarında dergâha gelen ziyaretçileri karşılayıp buyur etti. Sultanül Ulema ona adını sorduğunda cevap vermemiş gözleri yerde, elleri bağlı öylece huzurda dikilmişti. Bahaeddin Veled bir süre düşündükten sonra sana "Enis Vefâ" denilsin evlat diye buyurdu. Enis: dost; Vefâ: sadık, bağlılığı sürdüren demektir. Enis Vefâ : "Sadık dost"...

Birgün hazrete uzaklardan ta Horasan'dan hediye olarak içinde çeşitli yiyeceklerin bulunduğu bir sandık geldi. Kapıcılar sandığı teslim alıp iç avluğa yollandılar. O sırada hazret ve Muhammed Celâleddin bir fıkıh konusu ile ilgili müzakere halindediler. Sandığı getiren kapıcıları görünce bakışları o tarafa yöneldi. Bahaeddin Veled, sandığın nereden geldiğini sordu. Kapıcılarından biri gönderen kişinin adını bilmediğini yalnızca bir ulak tarafından Horasan'dan getirilmiş olduğunu söyledi. Muhammed Celâleddin merakla sandığa yaklaştı. Kapağını açmak üzere hamle yaparken bir el onu sandığın yanından uzaklaştırdı. Bu el Enis Vefâ'nın eliydi. Orada bulunanlar ne olduğunu anlamaya çalışırken sandığın içinden zehirli kara bir yılan kapıcıların ayakları arasından süzülüp kapıya doğru kaydı. Enis Vefâ yılanın ardınca seyirtti. Onu taş merdivenlerde yakaladı. Eliyle başından kavrar-ken yılan onu sağ el bileğinden soktu.

Şaşkınlıkla donup kalan kapıcılar, Hazretin talimatıyla kendilerine gelerek oradan oraya koşuşmaya başladılar. Derhâl tabip çağrıldı. İyileşme için gereken tedavi harfiyyen uygulandı.

O günden sonra Enis Vefâ ismi neredeyse unutuldu. Dergâhın içinde herkes onu tek bir isimle çağırır oldu: Serdengeçti...

Aylar sonra bile yılanın soktuğu bu el özellikle soğuk havalarda sızım sızım sızlardı. Ancak Serdengeçti nam yiğidin bir gün bile şikâyet ettiğini duyan olmadı...

Bir cuma sabahı... Mevlâna Celâleddin talebeleriyle şaşaalı bir şekilde Konya çarşısından geçmektedir. Babası Bahaeeddin Veled'in irihali üzerine halk onu efendimiz anlamına gelen Mevlâna lakabıyla anmaktadır. Pırınççiler çarşısı önünden geçerken hazrete yaklaşan yabancı, Sadullah'ın dikkatinden kaçmaz. Yabancı Mevlâna'nın bineğine yaklaşip dizginini tutmak üzere iken Sadullah onu engeller ve dizginini ele geçirir. Bir anlık bakış, bir an; yalnızca kısa bir an için göze değen şua ile Sadullah sendeler ve dizginleri bırakır. Tam bu anda talebeler arasında bir kaynaşma olur. Ve yine o anda yabancının keskin delici bakışları Mevlânayı bulur...

Deryalar kavuşmuştur... Tarih bu kavuşmayı hafızasına kazıyacak, Mevlâna'yı tanıyan, araştıran, duyan, bilmeye çalışan herkes bu tarihi karşılaşmanın hatırasıyla yüzleşecek ve payına düşeni alacaktır... Ancak ilk şua'ya maruz kalan Sadullah şüphesiz en büyük payeye sahip olmakla şereflenecektir... Sadullah, Serdengeçti Enis Vefa'nın biricik oğlundan başkası değildir.

Sadullah hayatının sonuna kadar hazrete bağlı kalır; girdiği her ortamda, gittiği her yerde bir adım gerisinde yer alır, o ve efradı için canını hiçe sayar, gözünü budaktan sakınmayan ve 'serdengeçti' adını sonuna kadar hak eden bir yiğit oğlu yiğit olarak yaşar...

Serdengeçti soyu yüzyıllar boyu postnişin kim olursa olsun, post nereye serilirse serilsin kendine vazife edindiği ve kendi öz varlığıyla özdeşleştirdiği bu adı yüksünmeden, gururla taşımış; nesilden nesile aktarmıştır hanım kızım...

Hikâyenin sonunda Yusuf Amca bir müddet yüzüme baktı. Aklımdan geçenleri okumuş gibi "E şimdi bu anlattıklarının temizlik işçisi Hüseyin'le ne ilgisi var diyecaksin değil mi?" deyiverdi. Gözlerimi Yeşil Türbe ve ötesine dikip bir müddet düşündüm. Sonra başımla onu onayladım.

Var hanım kızım var; şöyle ki bizim Hüseyin, kendimi bildim bileli bu civarda ikamet eder. Evlatları, yeğenleri, tanıdıkları kendisine Konya'da olsun başka şehirlerde olsun daha rahat bir yaşamı teklif eder dururlar. Buna rağmen o ısrarla türbeye yakın olan eski, küçük evceğizinden çıkmayı reddetti. Uzun yıllar paraya ihtiyacı olmadığı

halde neden ısrarla bu işte çalıştığını sorguladılar. Bir zaman ben de bunu sorguladım; yalan değil. Hüseyin esnafıktan emeklidir. Evceğizinin altındaki küçük dükkânda yıllarca bakkallık etmiş. Öyle paraya, pula, dünyalığa ihtiyacı yoktur...

Geçen sene bir dostumun cenazesi için cami önünde beklerken Hüseyin'i gördüm. Saplı süpürgesine dayanıp belini doğrulturken göz göze geldik. Merakımı anlamış olacak ki yanıma gelip kulağıma fısıltıyla; "Kanımızda var Yusufum kanımızda... Adımıza Serdengeçti denmiş bir kere neylersin geri durmak, boşlamak olmaz; bize yakışmaz" deyiverdi. İşte o vakit anladım ki bizim gariban Hüseyin, Serdengeçtilerin bilmem kaçınıcı kuşak torunlarındandır.

Bu etkileyici hikâyenin etkisinde Yusuf Amca ile vedalaştım. Adımlarım beni bu kez Yeşil Türbenin iç avlusuna rengarenk güllerin bulunduğu alana getirdi. Belki de az önce öyküsünü dinlediğim Hüseyin Serden'i görme umuduymdu beni oraya iten. Etrafa bakındım. Evet, bir kaç temizlik işçisi vardı çevrede fakat çoğu daha gençti. Yusuf Amca'nın son sözleri aklımda tramvay yoluna saptım. Geldiğim yoldan sessiz adımlarla evin yolunu tuttum.

Şöyle demişti Yusuf Amca;

-Birgün Hüseyin bizim dükkâna uğradı. Benden bir ibrik istedi. Ona bakır, gümüş büyüklü, küçüklü bir kaç çeşit ibrik gösterdim. İçlerinden en parlağını, en gösterişlisini seçti. Ne yapacaksın o ibriği Hüseyin deyince utangaç, yeşil gözleriyle gülümsedi ve "Hazret dün gece rüyama geldi. Elimdeki hortuma bakıp has bahçedeki kıpkırmızı gülleri göstererek 'bir ibriğin yokmu Hüseyin kendi kazancınla aldığın bir ibriğin ki güllerimize onunla su veresin' diye buyurdu. Belediyenin hortumuyla su vermeme razı olmadı zağar. Bununla hazretin güllerini sulayacağım Yusufum..."

“SEN” GELDİN

“**B**ir gün bir âşık sevgilisinin kapısını çaldı. Sevgili içerden seslendi: Kapıyı kim çalıyor, kim o! Âşık: Benim, ben deyince, Sevgili ona: Git buradan! Sen henüz olgunlaşmış değilsin, diyerek kapıyı açmadı. O zavallı âşık kapıdan çekti gitti. Yollara düştü, ayrılık acısıyla yandı yakıldı. Tam bir yıl sonra geri döndü ve sevgilisinin kapısını tekrar çaldı. Sevgili içerden yine seslendi: Kapıyı kim çalıyor, kim o! Âşık: Sensin, sen dedi. Sevgili kapıyı açarak; mademki sen ben oldun, ey ben gel içeriye, gönül evi dardır oraya iki kişi sığmaz, dedi” (Mevlânâ, 1988: C. I. 245-247; Zeren, 2002: 49).

Bir âşık yana yakıla yürüyordu. Sevgilinin yüzünü görmekten başka bir şey düşünemiyordu. Yârin kapısına gelmek üzereyken yoluna bir güvercin çıktı.

“Nereye gidiyorsun ey yolcu?”

“Yârin yüzünü görmeye gidiyorum.”

“Madem yârin yüzünü görmek istiyorsun, yüz görümlü gün var mı?”

“Âşığım ben” dedi, ve bir şairin sözünü hatırladı âşık.

“delilim yok...” dedi. “kalbimden başka...”

“İddian mı var ki delilin olsun?”

Kalbin hala seninse yâr nerede?”

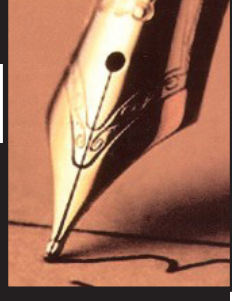
“Deli deli konuşma güvercin, git başımdan, yolumu çalma benim!”

“Diyelim ki gittin, ‘O’na ne diyeceksin?”

“Aç kapıyı ‘ben geldim’ / Yıldırımlar gibi düştüm yokluğuna / Sensizlikten kalbi duran zamanı / Yarım kalmış yanlarımı getirdim sana / Aç kapıyı ‘ben geldim’ diyeceğim.”

“Ey yolcu! Yolları tüketmeden menzile varılır mı? Diyelim ki cefa çekmeden vardın yâre, nasıl yolcusun sen, demezler mi? Yatağın yer, yorganın gök olmadan nasıl geldin buraya? Hani sırtında rüzgârın kırbacı? Hani ayınlığın soldurduğu yüz? O sarp yokuşları nasıl aştın ayağın kan revan olmadan, demezler mi? O yedi vadiyi geçmeden ‘Zümrüd-ü Anka’ sana yüzünü gösterir mi sanıyorsun?”

Âşık, elinin tersiyle güvercini kendinden uzaklaştırarak adımlarını hızlandırdı. Sabah sabah yolunu kesen bu deli güvercini dinleyecek zamanı yoktu. Biran evvel yâri gör-

SAHURA
YAĞMUR
ARICAN

meliydi.

Yârin kapısında yâr âşık. Birazdan kapı açılacak ve gül yüzlü yâr görünecekti. Vuslat anı gelip çatmıştı demek. Kapının tokmağına tüm gücüyle vurdu.

İçeriden bir ses

“Kim o” dedi.

Can havliyle ses verdi âşık.

“Ben geldim”

Bir süre sessizlik... Kapının açılmasını beklediği o ‘an’ bir asır gibi geldi aşığı. Nihayet “yâr sesi” ikinci kez duyuldu.

“Madem ‘sen sensin’ kapıyı açmıyorum. ‘Ben’ olan hiç kimseyi tanımıyorum. Git!”

Âşık, bir daha seslenmek istedi ama yapamadı. Kendi sesinde boğulur gibiydi. Kelimeler boğazında bir kördüğüm... Tüm sözlerini yuttu. Oracıkta öylece kalakaldı; ıssız bir çölün ortasında susuz bir matara, azıksız bir heybe gibi... Bekledi... Ama yok... Ne açılan bir kapı var ne de o kapının arkasında yârin sesi... O yaralı, o öksüz sesiyle iç geçirdi. Kanı damla damla çekildi. Ayaklarının altında toprağın kayıp gittiğini sandı.

Ağlıyordu. Yârin yokluğu zehirli bir gözyaşı olup içini dağıldı. Öyle yalnızdı ki hangi sessizlik bu kadar kimsesiz kalabilirdi? Bilinci yarı bulanık, gözleri perdeliyken yumuşak, beyaz, ipek bir mendilin gözyaşlarını kuruladığını hissetti. Yârin eli miydi yoksa? Hayretle açtı gözlerini. Ama hayır, yârin ipek elleri değildi. Buraya gelirken yolunu kesen o ‘deli güvercin’ kanatlarıyla âşığın gözlerini kuruluyordu.

“Demek Zümrüd-ü Anka yüzünü göstermedi. Demek aranızda Kaf Dağı girdi” dedi güvercin.

Güvercinin sözünü ettiği ‘Zümrüd-ü Anka’ efsanesini hatırladı âşık. Son takâtiyle “Zümrüd-ü Anka sadece bir efsane” dedi demesine ama güvercini de haksız bulmuyordu. Yâr ile arasında o ‘Kaf Dağı’ vardı

şimdi. Güldü güvercin. "Evet, sadece bir efsane..." dedi. "Anlat" dedi âşık. İçindeki feryadı bastırmak istiyordu. Anlatmaya başladı güvercin.

"Efsaneye göre kuşların hükümdarı Zümrüd-ü Anka, Kaf Dağında yaşamış. Kuşlar onun ölümsüz olduğuna ve her şeyi bildiğine inanırlarmış. Bir gün yeryüzündeki tüm kuşlar bir araya gelerek Zümrüd-ü Anka'dan yardım istemek için hep birlikte Kaf Dağına gitmeye karar vermişler. Yola düşmüşler de düşmesine önlerinde aşmaları gereken yedi dipsiz vadi varmış. Kuş alayı bir bir dökülmüş vadilerde, birçoğu ise umudunu kaybedip geri dönmüş ve sadece otuz kuş varabilmiş Kaf Dağına." Dedi ve uçup gitti güvercin.

'Varmışlar' dedi âşık, 'Varmışlar...'

Çaresizlik içinde bir kez daha kapının tokmağını vuracaktı ki yere yığıldı. Dizlerinde derman yoktu.

"Ey Zümrüd-ü Anka, kaldır aramızdan bu kapıyı! Etekleri bulutların üzerinde olan bu Kaf Dağını kaldır aramızdan ey yâr! Sen ki kanatlarının bir dokunuşuyla yaraları iyileştiren değil misin? Ben ki yâre geldim yara oldum. Yaram da sensin yârım de sen... Madem gelmek için gitmem gerek, gidiyorum. Kaf Dağını aşıp sana geleceğim."

Zümrüd-ü Anka'ya varmak için yola düşen kuşları düşündü. Yoldu, çetindi... Ve gitmek o dipsiz yedi vadiyi aşmaya talip olmalı. Her bir vadi kör kuyuydu, ıssız çöldü. Her bir vadi ateş deniziydi. Bunları düşününce vazgeçer gibi oldu. Hala kapının tokmağında eli. "Hani yâre kavuşmak-

tı niyetin! Hani sen âştın, hani cesarettin, hani sadakattin, hani sabırdın sen!" Bunları düşünürken baştan başa utanç kesildi âşık. O an bir şey olmak istedi. Ağlıyordu... "Belki bir gözyaşı..." dedi. "Ama öyle bir gözyaşı olmalı ki bu tuzdan Kaf Dağını eritebileyim. Ya da öyle bir sünger olmalı ki kalbim, yedi denizi de içip 'Kaf Dağını' aşabileyim. Ya da bir kanat..."

"Bir çift kanat olmalıyım" diye diye hemen yola düştü. Kendini dağlara vurdu. Ay doğdu, büyüdü ve yeniden incecik bir hilal halini aldı. Gece gündüz demeden bir 'bir çift kanat' arıyordu âşık. Bir gün, deli güvercin yine yoluna çıktı.

"Böyle yana yakılı ne arıyorsun, ey yolcu!"

"Bir çift kanat arıyorum."

"Bir çift kanat istiyorsun istemesine de kendine kâinat kadar ağırsın. Her şey'den vazgeçebilecek misin ki özgürlük istiyorsun? Unutma ey yolcu! Uçmak isteyenlerin kendi kanatlarından başka bineği yoktur. Hem diyelim ki aradığını buldun, onunla ne yapacaksın?"

"Kaf Dağını aşıp yâre gideceğim"

"Sen Kaf Dağını aşmayı kolay mı sanıyorsun. Diyelim ki Kaf Dağını aştn. Orada ne bulmayı umuyorsun."

"Kaf Dağını aşabilen o otuz kuş neyi bulduysa onu bulacağım. Mademki yardım etmeyeceksin, çekil önümden ey deli kuş!"

Âşık yine yollardaydı. Güneş kaç kez doğdu, kaç kez battı bilmiyordu. Kuş uçmaz kervan geçmez bir çölün ortasındaydı. Hiç beklemediği bir anda dördüncü defa yoluna

çıkan güvercini hemen tanıdı.

"Nereye gidiyorsun ey yolcu!"

"Zümrüd-ü Anka'ya gittiğimi biliyorsun. Daha bunu kaç kez soracaksın?"

"Diyelim ki Kaf Dağını aşın ve onu buldun. Zümrüd-ü Anka'ya ne diyeceğini düşündün mü?"

"Aç kapıyı 'ben' geldim, Kaf Dağını aşım da geldim sana. Yoluna kurban olmaya geldim, diyeceğim."

"Yine 'ben geldim' diyorsun! Sen hala var mısın? Daha boyanmadın mı sevginin rengine? Benliğini yollarda tüketmedin mi? Sen hala bu yolun kendisi olmadın mı? Çölün kendisi olmadın mı ki vahayı dışarıda arıyorsun. Hala serap görebiliyorsan aranızdaki Kaf Dağını kaldırmamışsın. "Hiç" olabildin mi ki "Hep" olanı istiyorsun? "O"ndan başka her şeyden vazgeçebildin mi ki "ben kurbanım" diyorsun?" dedi güvercin ve her zaman ki gibi ortadan kayboldu.

Aylar birbirini kovaladı. Neredeyse bir yıldır yollardaydı âşık. Sarp bir dağın yamacında yine güvercine rastladı.

"Kaf Dağını aşın mı yolcu?"

"Var git yoluna ey bilge kuş! Bilmez misin ki o Kaf Dağı "ben"im. Ayrılık vadisi de, aşk serabı da, hırs ovası da, kıskançlık gölü de benim. Ayrılık; benim yıkıntılarım, benim bataklığım, benim kuyum, benim zindanım, benim çölüm."

"Çok yorulmuşsun ey yolcu!" dedi güvercin.

"Yolun ve yolculuğun olmadığı bir yerde yolcu var mıdır?"

Yolcu olmayan hanı nereden bilecek? Nereden bilecek, cefayı çekmeden sefayı isteyenler derdin de dermanın da yâr olduğunu?"

"Ey âşık, Zümrüd-ü Anka'yı bulmayı hala istiyor musun?"

"Ey bilge kuş! Sende bilirsin ki o otuz kuş Kaf dağını aşıp Zümrüd-ü Anka'nın yuvasına vardıklarında kendilerini gördüler. Anladılar ki aradıkları da kendileri, buldukları da... Zümrüd-ü Anka'yı bulmak kendinden kendine yapılan bir yolculuk değil mi?"

"Madem yol oldun, var git menzile!"

"Yüz görümlüğüm yok, nasıl giderim sevgiliye? Bu yolculukta ben henüz utançımı buldum. "Ben geldim" diye kapısına dayandım. Bir âşığa bu utanç ölene denk yetmez mi? Sevgilinin cemalini görmek

bir yana O'nun hayaline bile dokunmaya yüzüm yok." dedi âşık. Güvercin, arkasına baka baka giderken bir kanadının aşığın yanında kaldığını hissetti.

Aradan aylar geçti. Bir dağın zirvesindeydi âşık. Bizim güvercin titreyerek aşığın yanına geldi. Dondurucu soğukta, yalınkat yamalı bir esvapla göğe bakarken buldu onu. Soluğunu kesen acı poyraza aldıracağı yoktu aşığın.

"Selam yolcu, ben geldim."

"Sende kimsin böyle?"

"Ben aynı deli güvercinim de sen en son bıraktığım aptal âşık değilsin. Söyle sen kimsin?"

"Yâr..." dedi âşık.

"nereden gelir nereye gidersin?"

"Yârden gelir yâre giderim"

"Senin yârdan başka bildiğin yok mu?"

"Var!" dedi âşık, "yar, yar, yar..."

Güvercin titriyordu. Ölmek için gitmeliydi ama uçamadı. O "bir çift kanat" onun değildi artık. Ve âşık, biranda yârın kapısında buldu kendini. Minik bir serçenin kalbi gibiydi kalbi. Kapını tokmağına dokundu, yar eline dokunur gibi...

"Kim o" dedi içeriden bir ses

"Sen geldin" dedi âşık, "Sen geldin..."

Kapı açılırken "Şimdi benim gibisin, ey ben! Gir. Evde iki bene sığacak yer yok"

HZ. MEVLANA'NIN YAKIN DOSTU VE DÜNÜRÜ: SELAHADDİN ZERKUBİ

Hz. Mevlana'nın maşukuna kavuşmasının 746.yıl dönümünde Konya'da birçok etkinlikler yapılmaktadır. Ben de sizlere Mevlana'nın gönül dostlarından Selahaddin Zerkubî'yi tanıtmak istedim.

Selahaddin Zerkubî Konya'da kuyumculukla uğraşan bir zattır. Mesleğinde de gayet mahirdir. Dükkânının müşterilerle dolup taşığı rivayet edilir.

Bir gün Hz. Mevlana Selahaddin Zerkubî'nin dükkânın önünden geçerken çekicini çıkardığı "tın, tın" sesinden cezbeyle gelerek sema etmeye başlar. O güne kadar tasavvufa karşı ilgisiz bulunan Selahaddin Zerkubî de Mevlana'yla birlikte sema yapar. Bu olaydan sonra Selahaddin Zerkubî'yle Mevlana arasında sıkı bir dostluk doğar, birbirlerine mürit olurlar. Mevlana'nın Selahaddin Zerkubî'yle olan dostluğu Aynı Şemsi Tebrizî'yle başlayan dostluk gibidir. Günlerce odalarına kapanıp sohbet etmeleri, ilmen ve ruhen gıdalanmaları halkın dedikodularına sebep olmuş, fitne kazanın kaynatmıştır.

Hz. Mevlana ile Şems-i Tebrizî'nin sohbetlerine Zerkubî de iştirak etmiştir. Hatta bazı sohbetler onun evinde yapılmıştır. Şemsi Tebrizî'nin 1244 yılında öldürülmesinin ya da kaybolmasının ardından içine düştüğü bunalmada Mevlana'ya en büyük desteği Selahaddin Zerkubî vermiştir. Sohbetleriyle, telkinleriyle onu teselli etmiştir.

Hz. Mevlana, Selahaddin Zerkubî'yle olan dostluğunu akrabalık kurarak perçinlemiştir. Zerkubî'nin kızı Fatma Hatunu oğlu Sultan Veled'e alarak dünür olmuştur.

Mevlana'nın ailesi, hocaları ve müritleri hakkında en teferruatlı bilgileri Anadolu Selçuklu Devlet adamlarından Sipehsalar Feridun bin Ahmet vermiştir. Onun, "Mevlana ve Etrafındakiler" adlı eseri kendisinden sonrakilere kaynak teşkil etmiştir. Bu eseri Eflakî, "Menakibü'l- Arifîn" adı altında yeniden kaleme alarak özetlemiş, yeni ilavelerle zenginleştirmiştir.

Konya'da Mevlana'yla ilgili pek çok araştırma yapan kişiler bu eserden faydalanmıştır. Selahaddin Zerkubî hakkında da bu esere dayanarak kitaplarında yer vermişlerdir. Şüphesiz

ANUŞ GÖKCE

siz ki Mevlana hakkında pek çok yazar kalem oynatmışlardır. Ben naçizane elimde bulunan eserlere başvurarak bunlardan birkaç tane-sinden bahsedeceğim.

Mevlana bizzat kendi eserinde, " Fihî Ma Fih" s.88 vd, Abdullah Uçar, "Aşıklar Sultanı Hz. Mevlana" s.37'de, Melahat Ürkmez, " Gönül Bahçesinde Mevlana" s.60, "Aşkın Katibi Çelebi Hüsameddin" s. 60,70-74,79-73 vs ., Mehmet Can Yeşil, "Mesneviden Seçmeler" s.21 vd., Selahaddin Zerkubî'den bahsetmişler, onun manevi değerini tescil etmişlerdir.

Sipehsalar, Mevlana'nın gariban kimseleri kolladığını, bu esnada Selahaddin Zerkubî'nin de evine hediye ve para gönderdiğinden bahseder: "Eline geçen hediyeleri Selahaddin Zerkubî'nin evine göndererek ev halkı için hiçbir şey bırakmazdı. Fazla hediye geldiğinde de bir kısmını Çelebi Hüsameddin'in evine gönderirdi. Ancak çok fazla ihtiyaç olduğunda oğlu Sultan Veled'in ricası üzerine onun evine gönderirdi. (Sipehsalar Feridun bin Ahmed, Mevlana ve Etrafındakiler, Çeviren Prof. Dr. Tahsin Yazıcı, Pinhan yay.I. Baskı, Haziran 2011/İstanbul s.59)

Sipehsalar, Selahaddin Zerkubî'yi, "Velilerin ve Tanrı'dan korkanların efendisi, ariflerin özü, evtadın kutbu (direkler anlamına gelen "vetede" kelimesinin çoğuludur. Dört büyük direk, mecazen 4 büyük evliya kastedilir.), kullar arasında Tanrı sığınağı, ikinci Cüneyd, ilahi fakir, kalplerin sevgilisi Selahaddin Zerkub." diye nitelendirmektedir. Yani Allah'ın koruduğu, onların hatırını kırmadığı dört büyük evliyanın üzerinde görmektedir. (a.ge.,s.156)

Sipehsalar, eserinin devamında onun hayatı ve Hüdavendigâr hazretlerinin Zerkubî'ye verdiği kıymet hakkında bizlere şu bilgileri vermektedir:

Hz. Mevlana'nın müridi, halifesi ve Mevlana Şemseddin'in sohbetinde bulunanlardandı. Çelebi Hüsameddin'in halifelikinden önce bütün müritler ona başvururlardı.

Kendisi züht ve haramdan sakınmada tek-ti. Nefsiyle savaşmada ve Tanrı'dan korkmada eşi benzeri yoktu. İlahi bilgide ve gerçekle ilgili ilimler, onda mecaz yoluyla değil dileme yoluyla olmuştur. Kendisi doğruluk ehlinin en yüksek makamlarında konak edinmişti. Dipsiz dalgalı bir deniz ve olgun bir fakirdi. Kim onun kereminin "sağlam ip" inden ibaret eteğine sağlamca tutunduysa, gönül sahibi olgun kişilerden oldu.

O daima kendi nefsini göz önünde tutar, kısa ve anlamlı bir şekilde konuşurdu. Tasavvufa girişinden itibaren emniyet ve dindarlıkla meşgul olmuştu ve zerkubluk işiyle uğraşır. Her şeyden sıyrılmasının ve Hüdavendigâr Hazretlerine sığınmasının sebebi şuydu:

Adeti üzere dükkanında zerkublukla meşguldü. Tesadüfen o gün Hüdavendigâr'da büyük bir heyecan hâli vardı. Birdenbire Şeyh Selahaddin'in dükkânına girdi ve içinde bulunduğu hâlden dolayı Şeyh Selahaddin'in çekicinin vuruş ve ahengiyle semaya ve harekete geldi. Zevk ve şevk içine gömülüydü. Şeyh Selahaddin Mevlana'nın hareketlerinin ve semasının kendi çekici seslerinin ahengine uyduğunu görünce, durmadı ve o hâli muhafaza etti. Altının zaîi olmasını düşünmedi.

Bir süre sonra Hüdavendigâr, Şeyh Selahaddin'i tutup dışarı çıkardı. Şeyh Selahaddin, Hüdavendigâr Hazretleriyle sohbet edip, kendi iç ayasını parlatınca, nefsinin olgunluğunu o hazrete iradet getirmede buldu. Bu sebeple Mevlana'ya mürit oldu. Hüdavendigâr'ın

yüksek nazarının saadeti görülmüş, sonunda doğru yolu gösteren, yardım eden olgun kişiler cümlesinden oldu. Nitekim Mevlana Hazretleri buyuruyor: "Sen zerkubların işini altın yaptın ey Selahaddin. Sen yüz kişiye bedelsin."

Sultan Veled Mesnevi'sinde: Yedi yer ve göğün kutbu ve lakabı Şah Selahaddin olmuş./ Tanrı vuslatında çok olgun, nazarı taş işlemiş./ Güneşin nuru onun yanağından utandı./ Kim onu görse gönül ehli olurdu./ Şeyhi onu hâl sahibi görünce bütün abdal arasından onu seçti. Yüzünü ona çevirdi ve hepsini bıraktı./ Ondaki başkasına bakmayı hata ve yanlış saydı./ Bizim bahsettiğimiz o Şemseddin bize döndü, niçin uyuduk?/ Sevgi dolayısıyla dostlardan kimseye eyvallah etmem, dedi./ Sizin hevesinizde değilim, önümden gidin, Selahaddin'e inanç gösterin.

Hüdavendigâr Şemseddin'in kaybolmasından sonra huzur ve sükunu Şeyh Selahaddin'de buldu. Nitekim Sultan Veled buyuruyor:

Şeyhin heyecanı onunla sükun buldu; bütün o zahmet ve dedikodu kondu./ Şeyh Tanrı'nın has kullarından olan Şems-i Tebrizi'yle nasılsa Selahaddin'le de öyleydi./ Birbiriyle şeker ve süt gibi kaynaştılar, her ikisin de işi birbirinden daha altın oldu.

Kıskançlar topluluğu Selahaddin'in Hüdavendigâr'a olan yakınlığını haddin aşırı görünce yine kıskançlık ve çekememezlikle meşgul olup düşmanlığa başladılar. Taş kalp-

liliklerinin çokluğu ve talihsizliklerinin sonsuzluğundan dolayı Selahaddin Hazretlerini cehaletle töhmet ettiler. Halbuki onlar onun ledünni hakikatlerinden habersizdiler. Nitekim Sultan Veled şöyle buyuruyor:

Yine münkirler içine feryat ve çığlık düştü; fesat ehli yine birbirine girdi./Birbirlerine, birinden kurtulduk, halbuki bakınca balık tuzağında olduğumuzu görüyoruz dediler. ..Onun ne yazısı, ne ilmi ne de yanımızda şu kadar kıymeti./ Bu halk hamlıklarından dolayı Tanrı'nın haslarından hası olan Şeyh Selahaddin'e cahil demişti./Onlar ve benzeri asıl alimin o olduğundan habersizdiler./Onun ilmi yokluk aleminden , Adem'in okumuş olduğu kitaptan gelir. . .

Hüdavendigâr'ın Selahaddin'e olan sevgisi ve onunla tek varlık haline gelmesi o derecedeydi ki; bir gün ilahi bilgiler saçtığı sırada Selahaddin hum(küp) kelimesini hunb (tas, çömlek) şeklinde telaffuz etti ve o toplantıda oturan birisi, "Hüdavendigâr, hunb değil hum derler," dedi.

Hüdavendigâr ise, "Ey terbiyesiz! Ben bu kadar biliyorum, mademki Şeyh Selahaddin böyle telaffuz ediyor, ona uymak daha iyi olur. ; biliyorum doğrusu o adamın dediği gibidir." dedi.

Kıskançlar topluluğu Hüdavendigâr'ın Selahaddin hakkındaki bu şekilde güzel terbiyesi ve muhafazakârlığını görünce bu hareketlerinden dolayı ondan mağfiret dilediler. . .

Hüdavendigâr Hazretlerinin iç bakımından Şeyh Selahaddin'e ilgi ve yakınlığı tam olduğu için dıştan da nesebinin ona bağlanmasını diledi. Bu sebeple Şeyh Selahaddin'in kızını oğlu Sultan Veled'e istedi ve kendi oğullarının nesebi Şeyh Selahaddin'in sülalesiyle birleşmiş oldu.

Hüdavendigâr Hazretleri, tam on yıl Şeyh Selahaddin'le arkadaşlık etti. Bütün arkadaş ve aziz kişiler dünya ve ahiretin faydalarını ve nimetlerini onlardan elde ettiler. Şeyh Selahaddin uygunluk derecesine ulaştığı halde birdenbire gönlünün sayfasını istemeksizin bir yazı yazıldı. Kendisine gelince o halin oluşundan üzüntü duydu, aziz ve celil olan Tanrı'ya yalvardı: "Rabbimiz! Unutursak veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma (Bakara-286)" ayetini okuyarak "Senden sana sığınırım" dan ibaret olan Şeyh Hazretlerine sığındı. Her türlü kusurdan arı duru olan Tanrı'nın kuvvetlendirmesi Şeyhin yardımına bağlı olduğu için

Şeyh onu o halden alıp selametin emniyet ve kerametini ünsiyet evine yerleştirdi.

Fakat Selahaddin'in mübarek vücudunda zayıflık ve hastalık belirdi, hastalığı uzun sürdü. Hüdavendigâr Hazretlerinden eğreti bedenden baki olan saraya göç etmesi için yardımda bulunmasını rica etti. Hadsiz hesapsız yalvarmadan sonra Hüdavendigâr kendisine izin verdi ve üç gün hastalığını sormaya gelmedi. Şeyh böylece göçme zamanının geldiğini gerçek olarak bildi. . .

Sonra tam bir sevinç ve mutlulukla bu aldanma evinden sevinç sarayına göçtü. Topraktan kalıbını toprağa terk ederek ruh kuşunu meleklerin doğlarıyla uçurup "Güçlü ve Yüce Allah'ın huzurunda hak meclisinde dilerler. (Kamer, 55-56)ayetinde buyrulduğu yerde yer edindi.

Hüdavendigâr Hazretleri Selahaddin'in görünüşteki ölümü üzerine çok üzültü son derece bir değer ve ağırlamayla, Konya'nın bütün büyüklüğü ve ileri gelenleriyle birlikte cenazesini uğurladı ve onun cemalinin ayrılığı dolayısıyla şu gazeli söyledi:

Ey Selahaddin, ayrılığın ve uzaklaşmandan gökler ağlamada/Gönül kan içine gömülmede, akıl ve ruh sızlanmadadır." (a.g.e S.156-163)

Sipehsalar, iyi ki bu mükemmel eserini kaleme almış. Aziz ruhu şad olsun.

Selahaddin Zerkubî'nin ve Hz. Mevlana ve tüm dost ve müritlerinin mekânları cennet olsun.

FÎHİ MA FÎH (Onun içindeki içindedir)

Edebinle adabını yakıştırmaya gör, şeb-i bir şark aydınlatır.

Harf harf işlemiştii göz bebeği olan Mesnevisini... Onu çok güvendiği, kalplerini hoşgörü ile beslediği insanlara emanet edebilirdi. O vakitlerde son derece tükendiğini hissediyordu. Hayat kocatmıştı bedenini... Oysa tarihin daha ne çok yazacağı gizler barındırıyordu yüreği...

Vücudu ateşler içinde kavrulmaktaydı. Gönlünde koca bir nar-ı aşk varken, bu odu hissetmeye mecali dahi yoktu. Birbiri ardına sıralanan düşüncelerini yüreğine sundu;

"Sağlık sizin olsun! Deriden yapılmış bir gömlek, seveni sevdiğinden ayırır. Onun ışık ile birleşmesini istemiyor musun?"

Ölümü özlemiş, kavuşmayı bekliyordu.

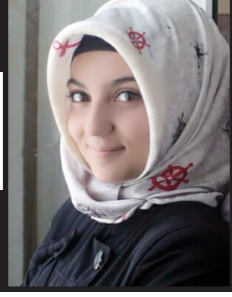
Aralık ayının on altıncı gününü, on yedinciye bağlayan geceydi. Kopacak bir kıyamet öncesi oluşan sessizlik hâkimdi semaya... Dergâh; akın akın gelip, bir haber almayı bekleyen insanlarla dolup taşıyordu. Gözlerde büyük bir endişe... Tedirgin adımlar... Ne kadar; "bugün benim düğün günüm" dediyse de herkes büyük bir hüznün ummanında gemilerini gönül rızası ile batırıp, göz yaşlarına boğulmayı bekliyordu.

Gökyüzü ve kuşlar da bu geceye şahit olmak için oradaydı... Bir mecnun, bir sevdalı, bir hasretlik çeken, nar-ı aşkla alev alev yanan bir fani; tüm dünyalıklardan sıyrılıp, kendine emanet edilen tüm yükleri omuzundan indirip, imtihanını iyi ya da kötü bir şekilde tamamlayarak sevdalisına kavuşmayı en nezih haliyle bekliyordu.

Onu sevenleri bunu anlayamıyordu, anlayamazdı da... Şems-i, güneşi olsaydı belki anlardı onu... O zaman konuşmaya ne hacet. O susardı, Şems aydınlatırdı, yumuşatırdı gönlünü... Ona da kavuşacağı düşünce hâkim oldu zihnine... Bir "Elhamdülillah" dilini kördüğüm etti.

Onu sevdalisına kavuşturacak olanı bekliyordu. Gözleri bir köşe ucunda, tebesüm ile uzaklara yolculuk yapıyordu. Ruhundan tutmalı, götürmeliydi onu...

Ve işte gelmişti o an! Mutluluktan ne-

BÜŞRA
YEŞİLBAĞ

fesi kesiliyor, gözlerinin içi parlıyordu. Sevdiğine kavuşma zamanıydı. Kendine emanet olan şu yorgun bedeninde, alıp da veremeyeceği hiçbir şeyi yoktu. Son aldığı nefesini de teslim etmişti.

Sessizliği yaran bir beyaz güvercin kanat çırparak kalabalığı yarıdı. Feryat edilmemeliydi. Bir kızı düğün gününde evden çıkarır gibi onu bembeyaz gelinliği ile sahibine emanet etmelilerdi. Son görevdi, yapılmalıydı. Öyle istemişti.

Şeb-i Arus, düğün gecesi...

Gökyüzü ile gözyüzleri aynı anda damlalarını toprağa bırakıyordu. İnanan, inanmayan... Gönül dostu olan, kıskanan... Kadını, erkeği, yaşlısı, çocuğu... Hıristiyan'ı, Yahudi'si, Müslüman'ı... Herkes son bir veda için oradaydı.

O herkesi sonsuz hoşgörüsü ile kucaklamış; "Ne olursan ol, yine gel!" demişti. Kimse tereddüt etmiyor, düşünmüyor sadece onun eşsiz yüreğinin sevgisini, samimiyetini son kez hissetmek istiyorlardı.

Ve düğün gecesi yüreklerde koca bir boşluk bırakarak bitmişti. Çıkmaz bir yoldan dönüp yeni bir hayata yolculuk yapmaları gerekiyordu. Özlemle yâd edecekleri çok şey vardı...

Asırlar sonra Şems-i Tebriz-i'nin selamını alıp, Mevlana Celalettin Rumi hazretlerine getirdiğim de; bu anların hayalinin gözlerimde canlanması ne tuhaf. Orada ne kadar kaldım bilmiyorum. Yanaklarımdan süzülen iki damla yaş beni kendime getirdi.

Etrafıma baktığımda ise şöyle düşündüm; "Burası seneler geçmesine rağmen hâlâ dünyanın dört bir yanından onu ziyarete gelenlerle dolup taşmakta... Benimle aynı duyguları hisseden ne kadar çok kişi vardı kim bilir?.."

Rahmetle uyu koca yürekli insan.